

KLASSEKAMPEN

Nettutgaven, lørdag 26. mars, 2011

Venstresidas
dagsavis

Født sånn og blitt sånn

- Det er viktig å kritisere tanken om at kunnskap er sikker bare fordi den kommer fra et laboratorium, sier Toril Moi.

Av Sandra Lillebø (tekst) og

TORS DAG 17. MARS, 2011

FORSVARER HUMANIORA: Vi trenger ikke velge mellom innsiktene fra naturvitenskap og humaniora, mener litteraturviter Toril Moi.

- Det ligger i humanistiske fags natur å stille spørsmål ved sin egen berettigelse. «Hva er filosofi» og «hva er litteratur» er grunnleggende problemstillinger for filosofien og litteraturvitenskapen. Samtidig lever vi i et samfunn som har et fullstendig positivistisk vitenskapsideal, sier Toril Moi til Klassekampen.

Her ligger mye av årsaken til at humaniorafagene blir undervurdert, fortsetter hun:

- Fordi humaniora dreier seg om tolkning av menneskelige uttrykk, trekker man raskt konklusjonen dit hen at kunnskapen humanistiske fag produserer, ikke er sikker kunnskap.

Født sånn/blitt sånn?

Litteraturviteren som har gjort internasjonal akademisk karriere med (blant annet) sine lesninger av Simone de Beauvoir, besøker Oslo denne uka for å forelese på Seminaret for vitenskapsteori på Blindern. Tema for Moiss forelesning var en variant av den samme som har hjemmøkt alt som kan krype og gå av norske akademikere og intellektuelle det siste året: kritikken av den humanistiske forskningen.

Moi, som er professor ved Duke University i USA, understreker at hun ikke har sett «Hjernevask», som mye av diskusjonen her i Norge er basert på, og ber journalisten gi en kort oppsummering.

- Slik jeg oppfattet prosjektet, handlet det om å vise at humanistiske fag har oversett naturvitenskapelig forskning selv om denne har betydning for deres egne fagfelt.

- På meg høres det ut som om de tror at man må velge mellom «født sånn» eller «blitt sånn». Det er en forfeilet måte å stille spørsmålet på. Kultur er ikke noe som kommer på toppen av naturen. Dette viste de franske filosofene Maurice Merleau-Ponty og Simone de Beauvoir allerede i 1949, sier hun, og fortsetter:

- For meg høres det vanvittig ut å benekte at kroppen finnes og er biologisk, men det betyr jo ikke at alt bare er biologi. For å ta et eksempel: Seksuell attraksjon er basert på biologisk kjønn. Men hva gjør da at vi blir forelsket i noen personer, men ikke i andre? Svaret er at forelskelse også handler om lesning, om tolkning og forståelse. Hvis dét skal reduseres til at noen bestemte hjerneceller aktiveres på et gitt tidspunkt, mener jeg det gir en veldig fattig forståelse.

- Dette er også et spørsmål om hva vi trenger å vite. Det er vi selv som bestemmer hva vi synes det er interessant å forske på. Jo mer hjerneforskning, jo bedre synes jeg det er, men jeg tror ikke det vil svare på hele spørsmålet om hva forelskelse er.

Får dårlige svar

Det går ikke an å stille spørsmål som «er kjønnsforskningen ute av stand til å forstå biologien», mener Moi.

- Da må man jo først bestemme seg for hva kjønnsforskning er, og hvilke deler av biologien den behøver å forstå. Det finnes eksempler på forskning om hvordan queerkropper framstilles i Hollywood-film, og det er ikke noe man behøver å forstå hjernebiologi for å drive med. Det er en skinndebatt. Men når spørsmål stilles abstrakt, får man jo gjerne dårlige svar, sier hun.

Moi har lenge vært en knallhard kritiker av queerteori. Denne tankeretningen, som interesserer seg for hvordan kjønnsidentitet og seksuell orientering dannes sosialt, var en av dem det gikk hardest ut over i Hjernevask-debatten. Og de som står for de mest ytterliggående teoriene om kroppen som sosial konstruksjon, må fortsatt klare seg uten Mois hjelp.

- Det finnes mange motstridende teorier om dette innen kjønnsforskningen, og folk får stå for de teoretiske retningene de selv har valgt. Personlig mener jeg at Judith Butlers teori om hva kroppen er, ikke er overbevisende. Men det betyr ikke at vi skal behandle biologisk forskning som om det var Bibelen. Det er en feilslutning å si at naturvitenskapen er 100 prosent sikker.

Det beste eksempelet på det, er medisin, mener Moi. Den avlyser med jevne mellomrom sine egne forskningsresultater, og fra den kanten kommer det stadig også motstridende råd om hva man skal spise eller ikke spise.

- Det er viktig å kritisere tanken om at kunnskap er sikker bare fordi den kommer fra et laboratorium. Det er ikke slik at vi enten må tvile på alt, eller bare stole på noen få tall som er helt sanne og nøyaktige, sier hun.

Hva er godt nok?

Moi mener det er påfallende at noen ser ut til å tro at sannheten finnes på den andre siden av den naturvitenskapelige metoden - som om det ikke også i naturvitenskapen produseres hypoteser og teorier. Disse begrensningene er selvsagt naturviterne selv klar over, tror hun.

- Er det virkelig noen som mener at enhver tanke fra en biolog er mer verdt enn enhver tanke fra en litteraturviter? Jeg kan ikke forstå hvorfor vi skal være nødt til å velge mellom disse innsiktene, uttaler professoren, som tolker det at det er blitt sånn, som en rekyllbevegelse fra postmodernismen.

Denne teoretiske vendingen, som preget store deler av vestlig academia gjennom 1990-tallet, la det meste som fantes av fastlagte sannheter og kjente dogmer under lupen - og endte oftest med å forkaste dem. Nå har det altså snudd, skal vi tro Beauvoir-spesialisten.

- Denne nye positivismen er en iboende del av postmodernismen, som dens rekyllbevegelse. Svingningen mellom de to virker på meg som en eksistensiell bevegelse mellom ønsket kunnskap, og deretter skuffelsen over ikke å få det. Når en finner ut at kunnskapen man har ikke er 100 prosent sikker, forkaster man den. Spørsmålet er hva som er god nok kunnskap.

- Når du i foredraget ditt stiller spørsmålet «hvorfor må vi alltid forsvare humaniora?», er det med et underliggende premiss som sier at de humanistiske fagene er i en utsatt posisjon. Kommer dette presset fra ytre krav, som det om økonomisk inntjening og effektivitet, eller har det med indre tilstander i faget å gjøre?

- Vi kan slå fast at parallelt med at bevilgningene til humanistisk forskning går ned, møter forskere i humaniora en stadig sterkere legitimitetskrise. Når politikere for eksempel snakker om at det skal satses på forskning, er det kun naturvitenskapen som blir nevnt. Humaniora blir forbigått i stillhet. Da ville det nesten vært bedre med spesifikke angrep.

Nettutgaven gir deg et lite utvalg fra dagens avis. For å lese hele avisen kan du [abonnere](#).
© Klassekampen AS | Ansv. red: [Bjørgulv Braanen](#) | Daglig leder: [Marga van der Wal](#)

Sentralbord: 22 05 95 00 | Besøk: Grønland 4, Oslo | Post: Boks 9257 Grønland, 0134 OSLO
E-post: klassekampen@klassekampen.no
Alt innhold er opphavsrettslig beskyttet © Klassekampen

Generelle vilkår for rettigheter til stoff som leveres til Klassekampen for publisering finner du [her](#).

Powered by [eonBIT](#)